

Møteinnkalling

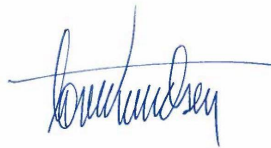
Utval:	Yrkesopplæringsnemnda
Møtestad:	Wigandgården 8. etg, møterom Forskjønnelsen
Dato:	21.04.2016
Tid:	10:00

Det vert med dette kalla inn til møte i Yrkesopplæringsnemnda.

Innkallinga gjeld valde medlemmer i Yrkesopplæringsnemnda, og varamedlem for lærlingerepresentanten.

Kopi vert sendt til varamedlemene til orientering. Ved eventuelle forfall frå faste medlemmer vil varamedlem bli kalla inn særskilt.

Dersom nokon av utvalet sine medlemmer ikkje kan møta og må melda forfall, vert dei bedne om å gjere dette snarast ved å gi melding på www.hordaland.no/forfall, eller sende melding til folkevalde@hfk.no

Tom Knudsen
leiar

Sakliste

Utvals- saknr	Innhald	Arkiv- saknr	U.Off.
PS 12/16	Godkjenning av møteinnkalling og saksliste		
PS 13/16	Referatsaker (meldingar)		
PS 14/16	Godkjenning av møtebok - Yrkesopplæringsnemnda 05.04.2016	2016/1098	
PS 15/16	Justering av tilbudsstruktur for dei vidaregåande skulane, skuleåret 2016/2017	2016/3735	
PS 16/16	Fleksibel avvikling av fag-/sveineprøvar	2016/3037	
PS 17/16	Ymse		

PS 12/16 Godkjenning av møteinnkalling og saksliste

PS 13/16 Referatsaker (meldingar)

Arkivnr: 2016/1098-3
Saksbehandlar: Ann-Magritt Juvik

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Yrkesopplæringsnemnda	14/16	21.04.2016

Godkjenning av møtebok - Yrkesopplæringsnemnda 05.04.2016

Forslag til avgjerd

Møtebok frå Yrkesopplæringsnemnda sitt møte 05.04.2016 vart tatt til orientering.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Svein Leidulf Heggheim
fylkesdirektør opplæring

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Utval: Yrkesopplæringsnemnda
Møtestad: Forskjønnelsen, Wigandgården, 8. et
Dato: 05.04.2016
Tidspunkt: 12:00-14:00

Følgjande faste medlemmer møtte:

Namn	Funksjon	Representerer
Tom Knudsen	Leiar	NHO
Roger Pilskog	Nestleiar	LO
Birgitte Svanevik	Medlem	NHO
Lisa Nord Hopland	Medlem	Lærlingerepr.vara

Følgjande medlemmer hadde meldt forfall:

Namn	Funksjon	Representerer
Anne Gine Hestetun	Medlem	A
Roald Stenseide	Medlem	FRP
Sølvi Olrich Sørebo	Medlem	KS
Rita Jordal	Medlem	LO
Atle Rasmussen	Medlem	LO
Julie Dyrkolbotn Breistein	Medlem	Lærlingerepr.

Følgjande varamedlemmer møtte:

Namn	Møtte for	Representerer
Tor Andre Ljosland	Anne Gine Hestetun	KRF
Atle Wedaa	Rita Jordal	LO
Elisabeth Refvik	Atle Rasmussen	LO
Marie Sofie Størdal	Sølvi Olrich Sørebo	KS

Merknader

Frå administrasjonen møtte:

Namn	Stilling
Torbjørn Mjelstad	Fagopplæringssjef
Anne Sara Svendsen	Seniorrådgjevar
Svein-Erik Røskeland	Seniorrådgjevar
Trond- Harald Alvær	Spesialrådgjevar
Ragnhild Ravna Skjærvik	Leiar Fagoppl.ktr. avd. Stord
Ann-Magritt Juvik	som sekretær

Sakliste

Utvalls- saknr	Innhald	Arkiv- saknr	U.Off.
PS 7/16	Godkjenning av møteinnkalling og sakliste		
PS 8/16	Godkjenning av møtebok - Yrkesopplæringsnemnda 04.02.2016	2016/1098	
PS 9/16	Referatsaker (meldingar)		
RS 2/16	Folkehelsa i Hordaland 2015 - ei kunnskapsoversikt	2015/976	
PS 10/16	Praksisbrevordninga. Ny høyring om forslag til endring i forskrift til opplæringslova mv	2015/9256	
PS 11/16	Ymse		

PS 7/16 Godkjenning av møteinnkalling og saksliste

Saksprotokoll i Yrkesopplæringsnemnda - 05.04.2016

Vedtak

Møteinnkalling og saksliste vart godkjent.

PS 8/16 Godkjenning av møtebok - Yrkesopplæringsnemnda 04.02.2016

Forslag til vedtak

Møtebok frå Yrkesopplæringsnemnda sitt møte 04.02.2016 vart tatt til orientering.

Saksprotokoll i Yrkesopplæringsnemnda - 05.04.2016

Vedtak

Møteboka frå Yrkesopplæringsnemnda sitt møte 04.02.2016 vart tatt til orientering med følgjande merknad :

Vara for Anne Gine Hestetun, Tor Andre Ljosland var ikkje kalla inn, kan kallast inn på kort varsel. Lærlingerepr. vara Lisa Nord Hopland var nemnd med anna etternamn.

PS 9/16 Referatsaker (meldingar)

Saksprotokoll i Yrkesopplæringsnemnda - 05.04.2016

Vedtak

Melding RS 1/16 vart teke til orientering.

RS 2/16 Folkehelse i Hordaland 2015 - ei kunnskapsoversikt

PS 10/16 Praksisbrevordninga. Ny høyring om forslag til endring i forskrift til opplæringslova mv

Forslag til innstilling:

Fylkesutvalet vedtek høyringssvar om endringar i opplæringslova i tråd med saksframstillinga her.

Saksprotokoll i Yrkesopplæringsnemnda - 05.04.2016

Roger Pilskog/Tom Knudsen sette fram følgjande forslag på vegne av NHO/LO:
Yrkesopplæringsnemnda er uenig i at praksisbrevordning skal etableres som et søkbart tilbud.

Det vises til at videregående skole og mange lærefag har en rekke utfordringer. En betydelig andel av utfordringen skyldes at mange elever ikke er tilstrekkelig kvalifisert fra grunnskolen til videregående opplæring. Dette kan ikke løses med å opprette nye søkbare tilbud i videregående skole, som både kan stigmatisere ungdom, og undergrave den ordinære opplæringen.

I høringen beskrives målgruppen som "elever med svake skoleresultater fra ungdomsskolen som trolig vil ha problemer med videregående opplæring". Yrkesopplæringsnemnda er enig i at praksisbrevordning kan være en god mulighet for denne målgruppen.

Å tilrettelegge for slik opplæring vil kreve samhandling mellom ungdomsskoler og videregående skoler, og ikke minst det aktuelle arbeidslivet som skal bidra. Ungdom som ønsker eller motiveres til slik opplæring, vil ha dårlige karakterer, men kan likevel ha mange kvaliteter som egner seg for arbeidslivet.

Derfor må karriereveiledning på ungdomstrinnet gi særlig og tydelig informasjon om tilbudet, og inntaksmodellen må baseres på intervju, ikke poeng.

For praksisbrev kandidater må det presiseres status for den enkelte, med hensyn til å være elev eller praksisbrevkandidat, og hva innvirkning dette har for generelle elevrettigheter og vilkår under opplæring i bedrift.

Yrkesopplæringsnemnda må også involveres i hvilke fag det skal opprettes tilbud, og videre utvikling av læreplaner, samt andre spørsmål knyttet til innføring av et tilbud.

Yrkesopplæringsnemnda mener også at erfaringene med en slik ordning må evalueres innenfor en ramme av tre til fem år.

Forøvrig er nemnda enige i fylkesrådmannens vurdering.

Røysting

Pilskog/Knudsen sitt forslag vart samrøystes vedteke

Tilråding frå Yrkesopplæringsnemnda:

Yrkesopplæringsnemnda støttar fylkesrådmannens innstilling med følgjande merknad:

Yrkesopplæringsnemnda er uenig i at praksisbrevordning skal etablerast som et søkbart tilbod.

Det vises til at videregående skole og mange lærefag har en rekke utfordringar. En betydelig andel av utfordringane skyldast at mange elever ikkje er tilstrekkelig kvalifisert frå grunnskolen til videregående opplæring. Dette kan ikkje løsast med å opprette nye søkbare tilbod i videregående skole, som både kan stigmatisere ungdom, og undergrave den ordinære opplæringa.

I høringen beskrives målgruppen som "elever med svake skolerestultater fra ungdomsskolen som trolig vil ha problemer med videregående opplæring". Yrkesopplæringsnemnda er enig i at praksisbrevordning kan være en god mulighet for denne målgruppen.

Å tilrettelegge for slik opplæring vil krevje samhandling mellom ungdomsskoler og videregående skoler, og ikkje minst det aktuelle arbeidslivet som skal bidra. Ungdom som ønskjer eller motiverast til slik opplæring, vil ha dårlige karakterar, men kan likevel ha mange kvaliteter som egner seg for arbeidslivet. Derfor må karriereveiledning på ungdomstrinnet gi særlig og tydelig informasjon om tilbodet, og inntaksmodellen må baserast på intervju, ikkje poeng.

For praksisbrev kandidatar må det presiserast status for den enkelte, med hensyn til å være elev eller praksisbrevkandidat, og hva innvirkning dette har for generelle elevrettigheter og vilkår under opplæring i bedrift.

Yrkesopplæringsnemnda må også involverast i kva fag det skal opprettast tilbod, og vidare utvikling av læreplaner, samt andre spørsmål knytta til innføring av et tilbod.

Yrkesopplæringsnemnda mener også at erfaringane med en slik ordning må evaluerast innanfor en ramme av tre til fem år.

PS 11/16 Ymse

Saksprotokoll i Yrkesopplæringsnemnda - 05.04.2016

Vedtak

Til mai møte i YON er det ønskje om å få ein presentasjon av Folkehelseoversikta 2015, då spissa mot yrkesopplæringa.

Torbjørn Mjelstad informerer om årets søkartal, ein ser det vil også i år bli store utfordringar innan m.a. elektro, industriteknologi og IKT. Brev frå Opplæringskontoret for elektrofag vart delt ut, opplæringskontoret ber her fylkeskommunen om å redusere tal på Vg2 klassar i elektrofag.

Fagopplæringskontoret sender i disse dager oversikt til den enkelte skole over deira elevar som har søkt læreplass, vi ber skolen om å svare på om kor eleven har vore utplassert, om det er avtala læreplass, samt om eleven har nokon utfordringar. Skolen får også her namn på elevar som ikkje har registrert seg som søkjar.

Trond-Harald Alvær har ein gjennomgang på kva midlar som er brukt på dei ulike ordningane innan fagopplæringa i 2015. Dei ulike støtteordningane som er vedtatt for 2016 vart også presentert.

YON vil i mai møte sjå på budsjett for 2017, kva område ønskjer YON å prioritere. Det er i denne forbindelse ønskelig at Stine Fjeldstad frå Aksjon lærebedrift kjem til møte og orienterer.

Tom Knudsen delte ut brev frå Byggmestrenes Servicekontor AS vedk. økning i sats for teoritrek. Dette vil ein komme tilbake til då det er ein prosess i gang på denne saken.

Oversikt over godkjente lærebedrifter for perioden 01.02.2016 til 01.04.2016 vart delt ut.

Arkivnr: 2016/3735-20
Saksbehandlar: Nils Skavhellen

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Yrkesopplæringsnemnda	15/16	21.04.2016
Utval for opplæring og helse		28.04.2016
Fylkesutvalet		19.05.2016

Justering av tilbudsstruktur for dei vidaregåande skulane, skuleåret 2016/2017

Samandrag

I denne saka blir det gjort framlegg om endringar i tilbudsstrukturen ved dei vidaregåande skulane. Årsaka til endringane er som hovudregel at det er for lågt søkjargrunnlag til å kunne oppretthalde tilboda. Det er økonomisk utfordrande å oppretthalde tilbod med svakt elevgrunnlag. Det vil også vere vanskeleg å vidareføre utdanningsprogrammet i Vg2/Vg3 når elevgrunnlaget frå kompetansegejevande kurs (Vg1 eller Vg2) er svært lågt. Dei aller fleste framlegga om nedlegging nedanfor er i samsvar med skulane sine tilbakemeldingar etter prognoseinntaket i mars 2016.

Fylkesrådmannen fekk i fylkesutvalssak 290/13 fullmakt til å justere klasse-/elevtal på grunnlag av søkjartalet til den einskilde skule i same region. Framlegg om nedlegging/oppretting av heile utdanningsprogram eller programområde skal alltid leggjast fram til politisk behandling.

I desember 2015 gjorde fylkestinget i sak 89/15 vedtak om tilbudsstruktur, klasse-/elevtal ved skulane i Bergensområdet for utdanningsprogramma *Studiespesialiseringe, Medium og kommunikasjon* og *Kunst, design og arkitektur*. I denne saka vart det gjort viktige prinsipielle vurderingar av tilbudsstrukturen på dei omtala utdanningsprogramma sett i eit totalperspektiv for Hordaland.

Eventuelle framlegg til endringar ved desse utdanningsprogramma ville blitt lagt fram i denne saka uavhengig av fylkesrådmannen si fullmakt til å gjere endringar i klassesetal slik fylkesutvalssak 290/13 gir høve til. Søkjartala totalt sett i Bergensområdet til dei utdanningsprogramma som vart omfatta av vedtaket, gir ikkje grunnlag for å gjere framlegg om slike endringar. Fylkesrådmannen minner også om at auke i klassesetalet ved ein skule ofte kan få negativ innverknad på elevgrunnlaget ved ein annan.

Fylkesrådmannen understrekar at det i denne saka blir tatt utgangspunkt i søkjartal, ikkje i meir prinsipielle spørsmål som t.d. tilgang på læreplassar eller kva skular som skal ha dei ulike utdanningsprogramma/programområda. Dette er spørsmål som blir tatt opp i samband med rullering av skulebruksplanen, og i samband med den ordinære klassesaka om tilbudsstruktur kvar haust. Samla sett er det gjort framlegg om nedlegging av om lag 150 elevplassar. Tal søkjarar til desse plassane er 35.

Forslag til innstilling

1. Følgjande utdanningsprogram/programområde blir lagt ned frå skuleåret 2016/17:

Kvinnherad vidaregåande skule:	Vg2 Sal, service og tryggleik
Odda vidaregåande skule:	Vg2 Kjøretøy
Norheimsund vidaregåande skule:	Vg2 Kjøretøy
Norheimsund vidaregåande skule:	Vg1 Bygg- og anleggsteknikk
Voss vidaregåande skule:	Vg1 Service og samferdsel
Fusa vidaregåande skule:	Vg2 Barne- og ungdomsarbeidarfaget
Arna vidaregåande skule:	Vg1 Teknikk og industriell produksjon
Arna vidaregåande skule:	Vg2 Industriteknologi
Askøy vidaregåande skule:	Vg2 Overflateteknikk
Sotra vidaregåande skule:	Vg3 Formgjevingsfag
Austrheim vidaregåande skule:	Vg2 Automatisering
Austrheim vidaregåande skule:	Vg1 Teknikk og industriell produksjon TAF
Knarvik vidaregåande skule:	Vg2 Design og tekstil

2. Følgjande utdanningsprogram/programområde blir oppretta frå skuleåret 2016/17:
Fusa vidaregåande skule: Innføringskurs for minoritetsspråklege elevar
3. Vg1 Medieproduksjon ved Årstad vidaregåande skule blir ikkje oppretta frå skuleåret 2016/17 grunna svært få læreplassar i faget.
4. Fylkesrådmannen får fullmakt til å opprette/leggje ned innføringsklassar for minoritetsspråklege elevar i samsvar med det behovet som måtte oppstå fram til 15.september.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Svein Leidulf Heggheim
fylkesdirektør opplæring

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Fylkesrådmannen, 08.04.2016

I desember 2015 vart det vedtatt endringar i tilbodsstrukturen for skuleåret 2016/17 i to saker. I fylkestings sak 89/15 vart det vedtatt både tilbodsstruktur og klasse-/elevtal ved utdanningsprogramma Studiespesialiserande, Kunst, design og arkitektur og Medium og kommunikasjon ved skulane i Bergensområdet. I fylkesutvals sak 321/15 vart det i tillegg gjort mindre endringar i tilbodsstrukturen ved ein del skular i den såkalla klassesaka.

I denne saka gjer ein ikkje framlegg om endringar til det vedtaket som vart gjort av fylkestinget i sak 89/15. Grunnen til dette er at vedtaket vart gjort for kort tid sidan, og ikkje minst at det totalt sett ikkje er grunnlag for å gjere dette ut frå samla søkjartal. Ved Studiespesialiserande utdanningsprogram er det framleis ein del overkapasitet i Bergensområdet, og berre mindre endringar ved nokre skular kan føre til ei negativ elevtalsutvikling ved andre. Dette kan t.d. bety at skular som er oppførte med tre klassar, ikkje får elevgrunnlag til meir enn to, og at skular som etter vedtaket i desember skal ha to klassar, ikkje får elevgrunnlag til meir enn ein klasse. Fylkesrådmannen er sjølvstendig ikkje sikker på at det vert ein reduksjon i klassetal på einskilde skular fram mot skulestart og ynskjer ikkje å leggje opp til dette på noverande tidspunkt.

Ved utdanningsprogramma Medium og kommunikasjon og Kunst, design og handverk er søkjartalet totalt i rimeleg samsvar med vedteke klasse-/elevtal, men ein kan ikkje sjå bort frå at det også her vil bli justeringar fram til skulestart. Særleg ved Medium og kommunikasjon er det mange elevplassar ved dei private skulane.

For dei tre utdanningsprogramma som er nemnde ovanfor, er det også klårt at søkjartalet vil bli lågare enn det er i dag, fordi mange søker både private vidaregåande skular og fylkeskommunale skular. Røynsle frå tidlegare år viser såleis at det berre mellom 1. og 2. inntakssomgang i Bergensområdet blir borte eit tal inntekne elevar som svarar til elevtalet på Vg1 Studiespesialiserande utdanningsprogram på Amalie Skram vidaregåande skole (ni klassar - 280 elevar - i 2015). Ved skulestart er det også i år venta ledige plassar ut frå vedtatt kapasitet på Studiespesialiserande utdanningsprogram ved mange av dei vidaregåande skulane i Bergensområdet.

Fylkesrådmannen ser at skular og samarbeidspartnarar gjer ein stor innsats med å få opp søkjartalet til einskilde utdanningsprogram. Dette skjer ofte når eit program har lite elevtal og er truga av nedlegging, eller der ein ynskjer å få eit høgare elevtal for å sikre rekrutteringa til Vg2-kurs. I utgangspunktet er dette positivt, men effekten av slike aksjonar er nesten alltid kortvarige. Døme på dette er m.a. når det i skulebruksplanen vart vedteke å leggje ned Idrettsfag ved Odda vidaregåande skule. Det var eit stort engasjement rundt denne nedlegginga, og tilbodet vart oppretta att frå hausten 2015. Det melde seg då nok søkjarar til ein heil klasse (ca. 30 elevar). Eit slikt engasjement varer som oftast berre det eine året, og slik også i Odda i år. Søkjartalet til Vg1 Idrettsfag er no tilbake til det som var vanleg før tilbodet vart vedtatt nedlagt, dvs. 15 søkjarar til 30 plassar.

Eit nytt innspel for å få opp søkjartalet ser ein i år ved Garnes vidaregåande skule, som opprettar eit programfag alt frå Vg1. Programfag vil elles berre vere aktuelt frå Vg2 i Studiespesialiserande utdanningsprogram. Det er klårt at dette kan vere freistande for søkjarane til Vg1, men det er også klårt at ein ikkje kan opprette fleire klassar på grunnlag av tilbod om eit bestemt programfag. Dette vil vere noko heilt nytt i Hordaland, og vil føre til at mange skular prøver å opprette det ein meiner er populære programfag, for på kort sikt å trekkje til seg fleire søkjarar. Det vil vere umogleg å planlegge ut frå eit slikt kriterium, og difor er det viktig at vedtatt klassestruktur ikkje blir endra på grunnlag av programfagtilbod ved skulane.

I denne saka kunne ein reint matematisk, i høve til søkjartal og talet på elevplassar, gjort framlegg om nedlegging av fleire utdanningsprogram. Fylkesrådmannen er sjølvstendig merksam på at ein ikkje utan vidare kan følgje matematikken når det gjeld tilbodsstrukturen ved skulane utanfor Bergensregionen. Dersom det blir lagt ned utdanningsprogram her, vil det i praksis føre til at ungdom i det aktuelle området ikkje får den utdanninga dei heilt ynskjer.

Fylkesrådmannen ser likevel at dersom ein opprettheld utdanningsprogram med lågt søkjartal vil det på grunn av fråfall og manglande kvalifikasjonar frå Vg1 ikkje vere grunnlag for å vidareføre utdanningsprogrammet til Vg2. I praksis - og det viser også røynsle over mange år - betyr dette at dei aktuelle elevane ikkje går vidare til Vg2 fordi dei må flytte på hybel eller får lang reiseveg, og difor avbryt utdanningsløpet i vidaregåande skule. Fylkesrådmannen ser det difor slik at når søkjartalet over fleire år er så lågt at det er vanskeleg å gje eit stabilt Vg2-tilbod, bør tilbodet bli vurdert nedlagt. Søklarane kan då over tid vite kva utdanningsprogram den aktuelle skulen har, og kan planleggje ut frå dette.

I Hordaland har ein over fleire år gitt tilbod om innføringsklassar for minoritetsspråkleg elevar. Fleire skular i Bergen har tilbodet, men også andre stader i fylket har det meir eller mindre stabilt vore søkjargrunnlag for slike tilbod.

I klassesaka i desember 2016 tok ein høgde for at det ville kome fleire minoritetsspråklege ungdommar til Hordaland enn det som faktisk har kome. Det vart difor oppretta innføringsklassar ved fleire skular i fylket. Det viser seg no at det pr. i dag ikkje er søkjargrunnlag til tilboda i Kvinnherad, Øystese og Voss. Dette kan likevel endre seg fram mot skulestart, og fylkesrådmannen rår difor til at tilboda ikkje blir lagt ned i denne saka, men at ein ser utviklinga framover. Det kan også vise seg at det blir trong for fleire innføringsklassar i Bergen eller andre stader i fylket der det ikkje finst slike tilbod i dag, mellom anna i Nordhordland.

Fylkesrådmannen tilrår at administrasjonen får fullmakt til å opprette/leggje ned innføringsklassar i samsvar med behovet fram til hausten 2016. På den måten kan ein vere i forkant av utviklinga og - i samarbeid med kommunane - få på plass tilbod på kort varsel. Samtidig kan det leggjast ned tilbod ved dei skulane der det viser seg at det ikkje er behov for slike klassar komande skuleår.

Fylkesrådmannen gjer likevel alt no framlegg om å opprette ein innføringsklasse for minoritetsspråklege elevar ved Fusa vidaregåande skule. Fusa kommune har dokumentert at det er søklarar nok til å opprette ein innføringsklasse i kommunen. Det vil også truleg kome elevar frå Samnanger og Os.

I samband med at utdanningsprogrammet Medium og kommunikasjon frå hausten av går over frå å vere eit yrkesfagleg til eit studieførebuande utdanningsprogram, vart yrkesdelen i programmet skilt ut som eige Vg1-tilbod, kalla Vg1 Medieproduksjon. Dette tilbodet vart ikkje tilrådd oppretta i Hordaland i klassesaka i desember 2015 fordi ein ynskte å få meir informasjon om tilbodet. Vg1 og Vg2 Medieproduksjon kvalifiserer for å kunne søkje læreplass i Fotograffaget og Mediegrafikarfaget.

I desse faga er det nær sagt ingen tilgang på læreplassar, og Yrkesopplæringsnemnda har sterkt rådd frå at tilbodet blir oppretta i Hordaland. Tilbodet vart likevel gjort søkbart i vigo.no for å sjå interessa. Same framgangsmåte vart m.a. brukt i Rogaland. På grunnlag av at det (nesten) ikkje finst læreplassar, rår fylkesrådmannen frå å opprette tilbodet sjølv om det har meldt seg 21 søklarar med Ungdomsrett. Jfr. punkt 3 i framlegg til vedtak ovanfor.

Rektorane ved dei vidaregåande skulane vart orienterte om søkjartala til sine skular i møte den 14. mars 2016. Det vart gitt ein frist til 4. april med å kome med tilbakemelding om eventuell nedlegging av tilbod og/eller justering av elev-/klassetal. Under omtalen nedanfor for den einskilde skule vil det vere opplyst om dette er i samsvar med skulen si tilbakemelding.

Når eit utdanningsprogram/programområde blir lagt ned, får søklarane sjølv sagt melding om dette frå Inntakskontoret. Dei vil då få høve til å gå inn på vigo.no for å leggje inn alternativt ynskje og/eller endre søknaden sin. Søklarane blir ikkje automatisk overførde til andre skular med same utdanningstilbod, då dette for mange elevar er upraktisk og lite tenleg. Dersom søkjaren ikkje gjer endringar, blir alle dei andre ynskja som var registrerte pr. 1. mars flytta eit hakk opp på prioriteringslista, og deretter behandla på vanleg måte.

Samandrag av dei viktigaste punkta i prognoseinntaket 2016:

Totalt søkjartal frå Hordaland (alle søkjargrupper):	18 998
Auke i søkjartalet samanlikna med 2015:	313
Tal søkjarar med Ungdomsrett:	17 641
Auke i søkjartalet med Ungdomsrett frå 2015:	98

I samband med utviklinga av arbeidsmarknaden var det i år større spaning enn vanleg med omsyn til søkjarmønsteret til ungdommen. I Hordaland kan det sjå ut som om dette slår mindre ut enn i Rogaland sjølv om trenden er den same. M.a. er det i Hordaland, for andre året på rad, ein kraftig nedgang i søkjartalet til Vg1 Teknisk og industriell produksjon, mens det i Rogaland er rimeleg status quo. Begge fylka har auke i søkjartala til Helse- og oppvekstfag og Bygg- og anleggsteknikk.

Dei tre utdanningsprogramma med størst auke i søkjartalet er Helse- og oppvekstfag, Bygg og anleggsteknikk og Naturbruk. Auken for Naturbruk skuldast i stor grad svært god søknad til friluftsliv/villmarksliv på Nye Voss vidaregåande skule.

Dei tre utdanningsprogramma med størst nedgang i søkjartalet er Teknisk og industriell produksjon, Studiespesialiserande og Restaurant og matfag. Ut frå storleiken på utdanningsprogramma er det særleg nedgangen innanfor Restaurant- og matfag som er urovekkjande. Dette er eit lite utdanningsprogram der berre marginal nedgang ved nokre skular kan føre til reduksjon av klassetalet. Det positive er likevel at det ser ut for at ein ikkje treng gjere framlegg om nedlegging av heile utdanningsprogrammet ved nokon skular.

Elles ser ein at søkjartalet til Vg2-tilboda innanfor oljerelaterte fag går kraftig ned. Dette fører til reduksjon i talet på klassar både på Vg1 og Vg2 ved fleire skular. Ved Arna vidaregåande skule blir det tilrådd at heile utdanningsprogrammet blir lagt ned.

Eit godt døme på nedgangen kan vere søkjartalet til Vg2 Brønnteknikk ved Bergen maritime vidaregåande skule. I fjor var det nærare 200 primærsøklarar til dette tilbodet, i år er det 24. Til Vg2 Industriteknologi har søkjargrunnlaget også gått kraftig ned, mens søkjartalet til Vg2 Kjøretøy har gått opp etter fleire år med svakt søkjargrunnlag.

Ser ein alle utdanningsprogramma under eitt og det høge talet på elevplassar ein har innanfor vidaregåande opplæring i Hordaland, er søkjargrunnlaget til dei ulike utdanningsprogramma likevel rimeleg stabilt.

Grunngjeving for endring ved den einskilde skule (berre skular der ein gjer framlegg om nedlegging av utdanningsprogram/programområde blir kommenterte).

Kvinnherad vidaregåande skule

Nedlegging: Vg2 Sal, service og tryggleik

Dette programområdet har fått 2 primærsøklarar med Ungdomsrett til 12 plassar. Dette er eit godt døme på at ein opprettheld Vg1-tilbod med lågt søkjartal over fleire år, men der det ikkje er søkjargrunnlag til Vg2. Dette skuldast særleg at elevar sluttar i skuleåret, og at ein del elevar ikkje har god nok kompetanse til å få plass på høgare kursnivå.

Skulen er samd i tilrådinga om nedlegging.

Odda vidaregåande skule

Nedlegging: Vg2 Kjøretøy

Dette programområdet har fått 3 primærskolar med Ungdomsrett til 12 plassar. Søkjargrunnlaget til dette tilbodet har vore lågt i fleire år og vart lagt ned i 2014, men oppretta att i 2015. I skulebruksplanen frå 2013 er det vedtatt at Vg2 Kjøretøy for Voss/Hardanger skal lokaliserast til Nye Voss vidaregåande skule. Fylkesrådmannen finn det difor rett å gjere framlegg om nedlegging av Vg2 Kjøretøy ved Odde vidaregåande skule no som den nye skulen på Voss står ferdig, og har fått eit rimeleg godt søkjargrunnlag til dette programområdet.

Skulen ynskjer å oppretthalde tilbodet fordi dei ynskjer å sjå søkjartala til Vg2 Industriteknologi (7 primærskolar) og Vg2 Kjøretøy (3 primærskolar i samanheng). Dei skriv m.a. at dei samarbeider med næringslivet i regionen slik at ein del av opplæringa blir gjort ute i bedriftene, og at det er eit godt integreringstilbod for elevar som treng tilrettelagt opplæring. Det blir også gjort ei kopling mellom dei to programområda i programfaga.

Norheimsund vidaregåande skule

Nedlegging: Vg1 Bygg- og anleggsteknikk og Vg2 Kjøretøy

Vg1 Bygg og anleggsteknikk har fått 4 primærskolar med Ungdomsrett til 15 plassar. Fylkesrådmannen meiner at dette er for lågt til at tilbodet kan oppretthaldast for komande skuleår. Som nemnt elles i denne saka kan det vere problematisk for elevar som tek til på eit utdanningsprogram at dei ikkje får fullføre utdanninga si i skule fordi det ikkje er søkjargrunnlag til Vg2. Dette fører ofte til at desse elevane avbryt utdanninga si. Alternativet er å bu på hybel i ein annan del av fylket. Det er uansett ein reell fare for at desse elevane avbryt utdanninga si for kortare eller lengre tid. Ved nedlegging av dette utdanningsprogrammet vil ein også få tilført fleire elevar til Vg1 Teknikk og industriell produksjon. Dette vil vere positivt for å kunne oppretthalde eit rimeleg greitt elevtal til to klassar.

Vg2 Kjøretøy har fått 1 primærskole med Ungdomsrett til 14 plassar. Tilbodet har hatt lågt søkjartal i fleire år. I skulebruksplanen frå 2013 er det vedtatt at Vg2 Kjøretøy for Voss/Hardanger skal lokaliserast til Nye Voss vidaregåande skule. Fylkesrådmannen finn det difor rett å gjere framlegg om nedlegging av Vg2 Kjøretøy ved Norheimsund vidaregåande skule no som den nye skulen på Voss står ferdig, og har fått eit rimeleg godt søkjartal til dette programområdet.

Skulen ynskjer å oppretthalde begge tilboda ovanfor og grunngir mellom anna slik:

Skulen kan i delar av opplæringa slå saman klassane innanfor Vg1 og Vg2 innanfor læreplanmål, og at det er tungt å arbeide opp att eit tilbod som er blitt lagt ned. Skulen skriv at det er stort lokalt behov for lære plassar innanfor bygg- og anleggsbransjen og bilmekanikarbransjen.

Voss vidaregåande skule

Nedlegging: Vg1 Service og samferdsel

Det har meldt seg 2 primærskolar til 15 plassar ved dette utdanningsprogrammet. Skulen er samd i tilrådinga om nedlegging.

Fusa vidaregåande skule

Nedlegging: Vg2 Barne- og ungdomsarbeidarfaget.

Dette programområdet har fått 1 primærskole til 12 plassar. Skulen støttar framlegget om nedlegging.

Oppretting: Innføringsklasse for minoritetsspråklege elevar.

Kommunen har dokumentert at det er søkjarar til ein innføringsklasse. I tillegg til søkjarar frå Fusa (åtte), er det grunn til å tru at det også vil kome søkjarar frå Samnanger og Os.

Arna vidaregåande skule

Nedlegging: Vg1 Teknikk og industriell produksjon

Nedlegging: Vg2 Industriteknologi

Dette framlegget er gjort i samband med at det er svært svekka søkjargrunnlag til utdanningsprogrammet Teknikk og industriell produksjon, både til Vg1 og Vg2. Det blir difor gjort ein del reduksjonar i klassetalet ved fleire skular i Hordaland, men det er berre ved Arna vidaregåande skule at ein gjer framlegg om å leggje ned heile utdanningsprogrammet.

Hovudårsaka til dette er at ein ser området Arna/Osterøy og Åsane samla. Til Vg1 Teknikk og industriell produksjon er det slik søknad til dei aktuelle skulane:

- Arna vidaregåande skule: 7 primærsøkjarar med Ungdomsrett til 15 plassar
- Osterøy vidaregåande skule 13 primærsøkjarar med Ungdomsrett til 15 plassar
- Åsane vidaregåande skule: 12 primærsøkjarar med Ungdomsrett til 30 plassar

Dette betyr at det er 32 primærsøkjarar med Ungdomsrett til 60 plassar.

I tillegg til dette har alle tre skulane programområdet Vg2 Industriteknologi. Her er søkjartala til dei tre skulane slik:

- Arna vidaregåande skule: 6 primærsøkjarar med Ungdomsrett til 15 plassar
- Osterøy vidaregåande skule: 5 primærsøkjarar med Ungdomsrett til 15 plassar
- Åsane vidaregåande skule: 4 primærsøkjarar med Ungdomsrett til 15 plassar

Dette betyr at det er 15 primærsøkjarar med Ungdomsrett til 45 plassar.

Fylkesrådmannen ser det slik at det er betre å leggje ned heile utdanningsprogrammet ved ein skule enn å ta ein klasse her og ein klasse der. Dette vil totalt sett gjere elevgrunnlaget og fagmiljøa (litt) større ved dei skulane som får halde fram med utdanningsprogrammet.

Reint matematisk kunne ein også ha tilrådd nedlegging av tilboda ved Osterøy vidaregåande skule eller Åsane vidaregåande skule. Når dette ikkje er gjort, grunnir fylkesrådmannen slik:

- Osterøy vidaregåande skule har eit vesentleg betre søkjargrunnlag til Vg1 enn dei andre skulane. Dei har fått svært god kompetanse innanfor CMC-opplæring, og har også Vg3 i skule innanfor dette programområdet for dei som ikkje har fått læreplass. Eit slikt tilbod vil rimeleg sikkert også måtte opprettast hausten 2016.
- Åsane vidaregåande skule skal få nybygg frå 2020 der Teknikk og industriell produksjon er eit sentralt og stort utdanningsprogram. Skulen held til i leigde lokale, og det er ingen innsparingar å hente sjølv om lokala står tomme.

Askøy vidaregåande skule

Nedlegging: Vg2 Overflateteknikk.

Det har meldt seg 3 primærsøkjarar med Ungdomsrett til 15 plassar ved dette programområdet. Dette tilbodet vart oppretta hausten 2015 fordi ein fekk informasjon om at det var stort behov for fagfolk innanfor faget. Hordaland har tidlegare hatt dette programområdet, men det vart lagt ned grunna lågt søkjartal og lite eigna lokale.

Dersom tilbodet skulle setjast i gong frå hausten, ville det medført ein del investeringar/ombyggingar. Ut frå det låge søkjartalet er det ikkje grunnlag for å oppretthalde tilbodet for skuleåret 2016/2017. Skulen er samd i tilrådinga om nedlegging.

Sotra vidaregåande skule

Nedlegging: Vg3 Formgjevingsfag

Det har meldt seg 3 primærsøkjarar med Ungdomsrett til 15 plassar til dette programområdet. Skulen er samd i tilrådinga om nedlegging.

Austrheim vidaregåande skule

Nedlegging: Vg2 Automatisering

Det har meldt seg 2 primærsøkjarar med Ungdomsrett til 12 plassar ved dette programområdet. Skulen er samd i tilrådinga om nedlegging.

Vg1 Teknikk og industriell produksjon, TAF-modellen.

Det har meldt seg 1 søkjar med Ungdomsrett til dette utdanningsprogrammet (tal plassar er ulikt frå år til år grunna tilgang på læreplassar og kvalifiserte søkjarar).

Skulen har hatt dette tilbodet i fleire år, men har særleg dei siste åra hatt utfordringar med søkjartalet. Tilbodet har difor vore drive med lågare elevtal enn ynskjeleg. Dette er økonomisk krevjande, og når no tilgangen på læreplassar også ser ut til å bli mindre finn skulen det rett å leggje ned tilbodet.

Knarvik vidaregåande skule

Nedlegging: Vg2 Design og tekstil

Det har meldt seg 3 primærsøkjarar med Ungdomsrett til dette programområdet.

Skulen gir tilbod om både Vg2 Design og tekstil og Vg2 Interiør og utstillingsdesign. Til saman er det åtte primærsøkjarar til dei to tilboda. Skulen er samd med fylkesrådmannen i at det berre (så vidt) er grunnlag for å oppretthalde eitt av tilboda. Skulen ynskjer av fleire grunnar å oppretthalde Vg2 Interiør og utstillingsdesign, og dette er også matematisk mest rett fordi det her er flest søkjarar.

Arkivnr: 2016/3037-2
Saksbehandlar: Sunniva Schultze-Florey

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Yrkesopplæringsnemnda	16/16	21.04.2016
Utval for opplæring og helse		28.04.2016

Fleksibel avvikling av fag-/sveineprøver

Samandrag

Det er trong for avklaringar og meir fleksible løysingar ved avvikling av fag-/sveineprøve. Bakgrunnen for dette er både Høgsterett sin dom om forlenging av læretid etter langvarig sjukdom og konjunktur-svingingane i næringslivet. Fylkesrådmannen ønskjer i denne saka både å klargjere hovudregelen for avvikling av fag-/sveineprøver og å innføre ei ny fleksibel ordning for tidlegare avvikling av fag-/sveineprøver i særskilde tilfelle.

Forslag til vedtak

1. Som hovudregel skal fag-/sveineprøve verte halden i perioden frå 2 månader før til 2 månader etter utløpet av læretida. Ved bestått fagprøve før utløp av læretida, skal læretida likevel vere utstått før lærlingen har rett på å få utferda fag-/sveinebrev.
2. I særskilde tilfelle kan lærlingar gå opp til fag-/sveineprøve tidlegare, og læretida må ikkje vere utstått. Følgjande vilkår må vere oppfylt før slik fag-/sveineprøve kan verte halden:
  1. 75% av læretida skal vere gjennomført, og pliktig teori etter læreplanen skal vere bestått
  2. Det må liggje føre ein særskild grunn, til dømes at lærlingen står utan læreplass grunna permittering, oppseiing, langvarig sjukdom eller andre særskilde grunnar
  3. Andre tiltak, som til dømes omplassering i anna verksemd eller Vg3 i skule, er vurdert
  4. Lærlingen skal så langt det er mogleg få intensiv førebuing i ein viss periode før avvikling av prøva
  5. Lærlingen må ha samtykt skriftleg på skjema utforma for dette formålet og vere gjort merksam på konsekvensane ved stryk 1. og 2. gong.
3. Ordninga med fleksibel avvikling av fag-/sveineprøver trer i kraft frå 1. mai 2016 og skal evaluerast innan 1. juni 2018.

Rune Haugsdal
Fylkesrådmann

Svein Heggheim
Fylkesdirektør opplæring

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Vedlegg

1. Høgsterettsdom langvarig sjukefråvær lærling

Fylkesrådmannen, 14.04.2016

Bakgrunn

Det er trong for avklaringar og meir fleksible løysingar ved avvikling av fag-/sveineprøve. Bakgrunnen for dette er både Høgsterett sin dom om forlenging av læretid etter langvarig sjukdom og konjunktursvingingane i næringslivet. Fylkesrådmannen ønskjer i denne saka både å klargjere hovudregelen for avvikling av fag-/sveineprøver og å innføre ei ny fleksibel ordning for tidlegare avvikling av fag-/sveineprøver i særskilde tilfelle.

Høgsterettsdom

Høgsterett avsa 19. oktober 2015 dom i sak om forlenging av læretid etter langvarig sjukdom. Dommen ligg som vedlegg til saka. Saka galdt ein lærekontrakt inngått for perioden 1. september 2010 til 31. august 2012. Lærlingen vart i perioden sjukmeld i nærmare 7 månader. Kontrakten vart først heva etter opplæringslova § 4-6, men hevinga vart seinare omgjort etter klage frå lærlingen. Ved utløpet av avtalt læretid, 31. august 2012, ville ikkje lærebedrifta forlenge, og lærlingen gjekk til sak. Lærlingen kravde å få dom på rett til å fullføre i bedrifta, og erstatning for sitt økonomiske tap. Spørsmålet for Høgsterett var «*om lærebedriften, dersom det oppstår avbrudd på grunn av langvarig sykdom, er forpliktet til å la lærlingen få fullføre bedriftsdelen av opplæringen i vedkommende bedrift. Etter mitt syn har lærebedriften ikke en slik plikt.*» Høgsterett kom til at lærlingen tapte, og at det i slike tilfelle er fylkeskommunen si plikt å leggje til rette for at lærlingen får fullført opplæringa si.

Som oppfølging av denne dommen trengst det rutinar for korleis vi kan avvikle fag-/sveineprøver for desse lærlingane. Og når me først ser på slike utfordringar, er det naturleg og samstundes sjå på konsekvensane av konjunktursvingingane i næringslivet og utfordringane det skaper med permitteringar og konkursar. Næringslivet vil alltid svinge, så sjølv om det skulle stabilisere seg snart, trengst det rutinar slik at me kan vere førebudde på slike situasjonar.

Kva løysingar som er aktuelle, vil variere etter kor lang tid lærlingen har vore i lære. For dei som berre har vore i lære ei kort stund, må ein søkje å omplassere dei til andre verksemder, eventuelt Vg3 i skule. For dei av lærlingane som har vore relativt lenge i lære, er det aktuelt å vurdere om dei skal få gå opp til fag-/sveineprøve tidlegare.

Opplæringslova og forskrifta

Det følgjer av forskrift til opplæringslova § 3-48 andre ledd at fag-/sveineprøva som hovudregel skal gjennomførast ved slutten av opplæringstida og normalt vere avslutta seinast innan 2 månader frå dette tidspunktet. Vidare følgjer det av forskrifta §§ 3-38, 3-42, 3-67 og 3-68 at lærlingane har rett til å få utferda vitnemål og fag-/sveinebrev når dei har bestått fagopplæringa.

Det har vore nokre uklære punkt knytt til om når ein lærling som har bestått fagprøva, har rett på dokumentasjon. Tidlegare var det slik at sjølv om fag-/sveineprøve var bestått, måtte læretida framleis gjennomførast. Dette vart òg stadfesta av eit vedtak frå yrkesopplæringsnemnda frå 2000. Dette står ikkje lenger i lova, og det har vore noko uklårt om dette framleis gjeld, særleg etter at retten til å fatte vedtak på feltet vart flytta frå yrkesopplæringsnemnda til administrasjonen. I rundskriv Udir-1-2010 står det følgjande i merknad til forskrift til opplæringslova § 3-48 andre ledd: «*Paragraf 3-48 annet ledd fastsetter at fag- eller svenneprøven som hovedregel skal gjennomføres ved avslutningen av opplæringstiden. Prøven skal normalt være avsluttet senest to måneder etter at opplæringstiden avsluttes. I "normalt" ligger det en angivelse av at dette er hovedregelen, som kun i særskilte tilfeller kan fravikes. Det understrekes at prøven ikke bør gjennomføres før læretiden er over. Lærlingen har da fortsatt krav på opplæring, og en tidligere gjennomført prøve fører ikke til en avkortning i opplæringstid for lærlinger.*»

Rundskrivet er oppheva grunna endringane i vurderingskapittelet i forskrifta, men ordlyden i § 3-48 andre ledd er ikkje endra. Fylkesrådmannen vil difor no i samråd med yrkesopplæringsnemnda avklare kva som gjeld her. Rogaland har ei liknande ordning som det som vert skissert i saka her. Fagopplæringssjefen har teke kontakt for å få avklara dei rettslege rammene med Fylkesmannen og Utdanningsdirektoratet. Det ligg ikkje føre noko endeleg avklaring, og det kan hende det er trong for eit vedtak om dispensasjon frå

opplæringslova og forskrifta fatta av Utdanningsdirektoratet for å kunne gjennomføre ordninga, og at vitnemåla skal ha ein vitnemålsmerknad for å kunne verte skrivne ut før læretida er gjennomført. Ordninga vil i tilfelle verte justert slik at ho er i tråd med krava i lovverket og avklaringa frå Utdanningsdirektoratet.

Grunngjeving

Hovudregel

Det vert føreslått at ein som hovudregel skal halde fag-/sveineprøve i perioden frå 2 månader før til 2 månader etter utløpet av læretida. Ved bestått fagprøve før utløpet av læretida skal læretida likevel vere utstått før lærlingen har rett på å få utferda fag-/sveinebrev. Framlegget er ei stadfesting av etablert praksis. For å sikre at fag-/sveineprøver vert haldne innan 2 månader etter utløpet av læretida, er det i Hordaland naudsynt å starte 2 månader før læretida er slutt. Dette er grunngjeve med det store talet på fag-/sveineprøver som skal avviklast. Ein treng denne fire månaders perioden for å ha nok prøvenemndsmedlemmer tilgjengelege, særleg i høgsesongen om sommaren, då det i tillegg er ferieavvikling. For desse lærlingane er det innarbeidd praksis at læretida likevel må gjennomførast, og dette vert vidareført. Denne praksisen finn ein òg i andre fylkeskommunar, som til dømes Rogaland.

Unntaksregel i særskilde tilfelle

Det vert vidare gjort framlegg om ein unntaksregel for dei situasjonane der ein treng ei meir fleksibel prøveavvikling. Framlegget inneber at i særskilde tilfelle kan lærlingar gå opp til fag-/sveineprøve tidlegare, og læretida må ikkje vere utstått. Følgjande vilkår må vere oppfylt før slik fag-/sveineprøve kan verte halden:

1. 75% av læretida skal vere gjennomført, og pliktig teori etter læreplanen skal vere bestått
2. Det må liggje føre ein særskild grunn, til dømes at lærlingen står utan lære plass grunna permittering, oppseiing, langvarig sjukdom eller andre særskilde grunnar
3. Andre tiltak, som omplassering i anna verksemd eller Vg3 i skule, er vurdert
4. Lærlingen skal så langt det er mogleg få intensiv førebuing i ein viss periode før avvikling av prøva
5. Lærlingen må ha samtykt skriftleg på skjema utforma for dette formålet og vere gjort merksam på konsekvensane ved stryk 1. og 2. gong.

Kommentarar til dei ulike vilkåra

Til 1.

For å kunne nytte ordninga må minst 75% av ordinær læretid vere gjennomført, og all pliktig teori etter læreplanen skal vere bestått. Kravet til bestått teori følgjer av forskrifta § 3-51. Unntaket om *ikkje bestått* i inntil to av fellesfaga i forskrifta § 3-51 andre ledd gjeld også her. All annan teori må derimot vere bestått.

Til 2.

Særskilde tilfelle er dei som alt er nemnde; permittering, oppseiing, langvarig sjukdom og andre særskilde grunnar. Langvarig sjukdom vert tolka som sjukefråvær på minst 6 månader. Retningsliner for kva anna som kan vere ein særskilt grunn, er at det er av same karakter som desse, og at dei etter ei konkret heilskapsvurdering kan likestillast med dei.

Til 3.

Før ein kan gå opp tidlegare, må andre tiltak vere prøvde, som til dømes omplassering til anna verksemd innan opplæringskontoret eller ny læreverksemd, eventuelt Vg3 i skule der det finst. Der den særskilde grunnen er langvarig sjukdom, må det også ha vore prøvd å forlenge læretida og andre tilpassingar på arbeidsplassen. Ordninga med fleksibel avvikling av fag-/sveineprøve er ikkje meint som eit høve for læreverksemdar til å omgå reglane om heving i opplæringslova § 4-6. Det er meint som eit tilbod til lærlingar som har vore langvarig sjuke og som ønskjer å gå opp til fag-/sveineprøve tidlegare, fordi dei kjenner seg fagleg klare. Der lærlingen ikkje ønskjer dette, men derimot ønskjer å stå ut læretida, kan ordninga skissert i saka her ikkje nyttast.

Til 4.

Vidare må lærlingen få ein intensiv periode med førebuing til prøva i ein viss periode før avviklinga av prøva. Denne perioden kan ikkje vere kortare enn to veker. Det er læreverksemda eller opplæringskontoret som er ansvarlege for førebuinga.

Til nr 5.

Lærlingen må samtykke til slik tidlegare avvikling av fag-/sveineprøve. Dette kan grunngjevast med at det i realiteten er ei avkorting av læreperioden, og det er særst viktig at lærlingen er informert om kva konsekvensar ei slik prøveavvikling har. Der lærlingen består prøva, vert læretida avslutta og fag-/sveinebrev utferda. I tilfelle lærlingen ikkje består prøva, har lærlingen rett til å gå opp til ny prøve. Fagopplæringskontoret legg opp til at slike nye prøver skal haldast innan rimeleg tid. Der 2. gangs prøve ikkje vert bestått, kan ikkje lærlingen gå opp ein 3. gong som lærling. Dersom den då tidlegare lærlingen ønskjer å gå opp til fag-/sveineprøve for 3. gong, må dette gjerast som praksiskandidat.

Vilkåra 1 til 5 må alle vere oppfylt før ei tidlegare prøveavvikling kan gjennomførast. Det skal fattast enkeltvedtak om slik tidlegare avvikling av fag-/sveineprøve med informasjon om konsekvensane av ikkje bestått og kva vitnemålsmerknad som i tilfelle skal førast.

Evaluering

Ordninga med fleksibel avvikling av fag-/sveineprøver trer i kraft frå 1. mai 2016 og skal evaluerast innan 1. juni 2018. Det er viktig å sikre at ordninga treff riktig, at dei lærlingane som er meint omfatta vert omfatta, og at ordninga ikkje fører til ei utvatning av hovudregelen om at læretida skal gjennomførast.

Norges Høyesterett - HR-2015-2085-A - Rt-2015-1136

Instans	Norges Høyesterett - Dom.
Dato	2015-10-19
Publisert	HR-2015-2085-A - Rt-2015-1136
Stikkord	Forvaltningsrett. Lærlingkontrakt. Læretid.
Sammendrag	<p>En lærling under videregående opplæring i ambulansesfaget hadde inngått en tidsbegrenset læreavtale og avtale om midlertidig ansettelse i et helseforetak. På grunn av langvarig sykdom fikk hun et lengre avbrudd i læretiden. Hun krevde å få en tilsvarende forlengelse av læretiden i den samme bedriften utover den perioden som var avtalt, jf. opplæringsloven § 4-2. Høyesterett kom til at lærebedriften ikke var forpliktet til å forlenge læretiden. Det ble vist til at læreavtalen var tidsavgrenset, at opplæringsloven med forskrifter ikke ga henne krav på å gjennomføre opplæringsdelen av læretiden ut over tidsavgrensningen i avtalen, og til at det overordnede ansvaret for at elever får fullført sin utdanning ligger hos fylkeskommunen. Foretaket ble frifunnet.</p>
Saksgang	Sør-Trøndelag tingrett TSTRO-2013-154931 - Frøstating lagmannsrett LF-2014-132553 - Høyesterett HR-2015-2085-A, (sak nr. 2015/468), sivil sak, anke over dom.
Parter	A (advokat Merete Bårdsen - til prøve) mot St. Olavs Hospital HF (advokat John Egil Bergem).
Forfatter	Bårdsen, Falch, Kallerud, Stabel, Justitiarius Schei.
Sist oppdatert	

Innholdsfortegnelse

Norges Høyesterett - HR-2015-2085-A - Rt-2015-1136.....	1
Innholdsfortegnelse.....	2

- (1) Dommer **Bårdsen**: Spørsmålet i saken er om en lærling, som på grunn av sykdom fikk et lengre avbrudd i læretiden, har krav på tilsvarende forlengelse av læretiden i den samme bedriften.
- (2) A startet i 2010 på videregående opplæring i ambulansesfag i regi av Sør-Trøndelag fylkeskommune. Det ble inngått lærekontrakt mellom A og St. Olavs Hospital HF for perioden fra 1. september 2010 til 31. august 2012. Det ble også avtalt at A i denne perioden skulle ha midlertidig stilling som lærling ved St. Olavs Hospital HF, med lærested X Ambulanse avdeling Trondheim. A startet læretiden i henhold til avtalen og flyttet etter hvert lærested til X Ambulanse avdeling Z. Fra 6. mai 2011 ble hun sykemeldt i nesten sju måneder, frem til 30. november 2011. Fra februar 2012 hadde hun igjen lærested avdeling Trondheim.
- (3) Det er på det rene at St. Olavs Hospital HF ønsket å avslutte lærekontrakten før læretidens utløp, og i første omgang også fikk fylkeskommunens godkjenning, jf. opplæringsloven § 4-6. Godkjennelsen ble imidlertid omgjort etter klage fra A. De nærmere enkelthetene her er uten betydning for det spørsmålet som står til avgjørelse for Høyesterett.
- (4) Ved utløpet av den avtalte læretiden ultimo august 2012 ønsket A, for å få tilstrekkelig praksis, å forlenge lære- og ansettelsestiden. Fylkeskommunen støttet dette. Lærebedriften anså imidlertid lære- og ansettelsesforholdet som bortfalt i henhold til lærekontraktens egne bestemmelser, jf. også opplæringsloven § 4-2 tredje ledd. Den ønsket ikke å inngå noen ny avtale.
- (5) A reiste sak mot St. Olavs Hospital HF og rettsetterfølgeren Ambulanse Midt-Norge HF. Hun krevde dom for rett til å få fullføre læretiden hos Ambulanse Midt-Norge HF og erstatning for sitt økonomiske tap. Ved Sør-Trøndelag tingretts dom 23. mai 2014 [TSTRO-2013-154931] ble de saksøkte frifunnet. Sakskostnader ble ikke tilkjent, under henvisning til styrkeforholdet mellom partene og sakens velferdsmessige betydning.
- (6) As anke til Frostating lagmannsrett ble forkastet ved dom 22. desember 2014 [LF-2014-132553]. Hun ble der også pålagt å erstatte ankemotpartenes sakskostnader for lagmannsretten, med til sammen nesten 240 000 kroner. Én dommer stemte for å ta anken til følge.
- (7) A har anket lagmannsrettens dom. Ved Høyesteretts ankeutvalgs beslutning 17. april 2015 ble anken over bevisbedømmelsen ikke tillatt fremmet, mens anken over rettsanvendelsen ble fremmet. For Høyesterett er Ambulanse Midt-Norge HF trådt ut, ettersom foretaket er oppløst og virksomheten er ført tilbake til St. Olavs Hospital HF og de øvrige regionale helseforetakene. For øvrig står saken, så langt den er tillatt fremmet, i samme stilling for Høyesterett som for lagmannsretten.
- (8) Ankende part - A - har i korte trekk gjort gjeldende:
- (9) Lærekontrakten er ikke utformet med den situasjonen for øyet at en lærling får et så langt lovlig sykefravær at vedkommende, ved utløpet av den avtalte læreperioden, ikke har gjennomført praksis som forutsatt. Heller ikke opplæringsloven regulerer denne problemstillingen.
- (10) Spørsmålet om lærlingen kan kreve å fullføre praksisperioden hos den samme lærebedriften, vil da måtte besvares ut fra hva som best fremmer opplæringslovens og lærekontraktens formål, de samfunnsmessige hensynene som gjør seg gjeldende, sammenhengen med andre regler om midlertidige opplærings- og utdanningsstillinger og på en bredere interesseavveining hvor også rimelighetsbetraktninger vil måtte ha betydelig vekt.
- (11) Læringsbedrifter har et samfunnsansvar og får økonomisk tilskudd. De må forutsettes å medvirke til å sikre at lærlinger får fullføre praksistiden som forutsatt. Konsekvensene for den enkelte lærling som får en langvarig sykemelding blir, dersom lærlingen av denne grunn ikke får fullføre sin utdanning, meget store. A står uten fagbrev. Studielånet er forfalt.
- (12) Først ved praksisperiodens utløp ble A varslet om at forlengelse ikke var aktuelt. Lojalitetsplikten i kontraktsforhold tilsier at hun i tilfelle skulle ha fått varsel tidligere. Det er dessuten i strid med avtaleloven § 36 å gjøre avtalen gjeldende - den rammer A urimelig hardt. For St. Olavs Hospital HF, som er en stor virksomhet med mange lærlinger, ville det være forholdsvis greit å finne plass til å la henne få fullføre læretiden.
- (13) A har lagt ned slik påstand:
  - «1. Lagmannsrettens dom oppheves.
  2. A tilkjennes sakskostnader for Høyesterett.»
- (14) Ankemotparten - *St. Olavs Hospital HF* - har i korte trekk gjort gjeldende:

- (15) Opplæringsloven legger ansvaret for den videregående opplæringen til fylkeskommunen. Det er derfor også fylkeskommunen som skal formidle læreplass i bedrift. I mangel av slik plass må fylkeskommunen sørge for et tilfredsstillende tilbud i skole. Lærebedriftens ansvar er begrenset til den perioden lærekontrakten gjelder - bedriften har ikke noen forpliktelse, hverken overfor fylkeskommunen eller lærlingen, utover dette. Opplæringsloven viderefører her fagopplæringsloven av 1980.
- (16) Opplæringsloven § 4-2 tredje ledd om opphør, og § 4-6 om endring og heving av læreavtale, må forstås slik at lærekontrakten og arbeidsavtalen med lærlingebedriften faller bort på avtalt utløpsdato slik loven selv sier, selv om lærlingen på grunn av lovlig sykefravær da ikke har fullført opplæringen i bedriften. Lærekontrakten som er inngått i As tilfelle, og som er bygget direkte på lovens system, må tolkes på samme måte. Dette er en standardavtale utarbeidet av departementet, som forskriften til opplæringsloven pålegger partene å bruke.
- (17) Avtaleloven § 36 er ikke til hinder for at lære- og ansettelsesforholdet opphører i henhold til avtalen.
- (18) St. Olavs Hospital HF har lagt ned slik påstand:
 «1. Anken forkastes.
 2. St. Olavs Hospital HF tilkjennes sakskostnader for Høyesterett.»
- (19) **Jeg er kommet til** at anken må forkastes, med den reservasjon at lagmannsrettens avgjørelse om sakskostnader ikke bør opprettholdes.
- (20) A gjør i saken gjeldende at ved avbrudd som skyldes lovlig sykefravær, har en lærling som har inngått lærekontrakt og arbeidsavtale med en lærebedrift, rett til å få fullføre gjenstående læretid i den samme lærebedriften. Det er feil, hevder hun, når lagmannsrettens flertall bygger på at det er opp til lærebedriften å avgjøre om lærlingen skal få fullføre.
- (21) Jeg har ikke vanskelig for å se at det ut fra samfunnsmessige og individuelle hensyn, og opplæringslovens formål, ofte vil kunne være både rasjonelt og rimelig at en lærling som får avbrudd på grunn av langvarig sykdom fortsetter i lærebedriften utover avtalt læreperiode, for å fullføre sin praksis. Ut fra det som er kommet frem for Høyesterett, er det mitt inntrykk at man også temmelig gjennomgående klarer å finne praktiske løsninger i slike og sammenlignbare situasjoner, som ivaretar bedriftens og lærlingens behov på en tilfredsstillende måte.
- (22) Men spørsmålet er om lærebedriften, dersom det oppstår avbrudd på grunn av langvarig sykdom, er *forpliktet* til å la lærlingen få fullføre bedrifts delen av opplæringen i vedkommende bedrift. Etter mitt syn har lærebedriften ikke en slik plikt. Jeg bygger dette på følgende:
- (23) Opplæringsloven gjelder blant annet videregående opplæring i offentlige skoler og i lærebedrifter, jf. § 1-2 første ledd. Den legger det overordnede ansvaret for å oppfylle retten til videregående opplæring på den fylkeskommunen der eleven bor, jf. § 13-3, jf. også § 4-8.
- (24) Der opplæringen etter loven og forskriften skal skje i bedrift, hører det under fylkeskommunens plikter å formidle læreplass, jf. forskrift til opplæringsloven § 6A-6. Fylkeskommunen har ansvaret for å godkjenne lærebedriften og de enkelte opplæringskontrakter, jf. opplæringsloven § 4-3 og § 4-5. I § 3-3 femte ledd er det dessuten bestemt at dersom fylkeskommunen ikke kan formidle opplæringsplass i bedrift, «må også bedrifts delen av opplæringa skje i skole». Jeg viser her også til Ot.prp.nr.41 (2006-2007) side 54, hvor det pekes på at der «fylkeskommunen ikkje klarer å skaffe ein lærling ny læreplass ... vil fylkeskommunen ha ansvar etter lova § 3-3 femte ledd».
- (25) Det er opp til den enkelte bedrift å avgjøre om, og i hvilken utstrekning, den vil være lærebedrift for videregående opplæring. Det er også bedriften selv som avgjør hvem som i det enkelte tilfellet skal tilbys lærlingeplass, jf. forskrift til opplæringsloven § 6A-6 andre ledd andre punktum. Lærebedriftens plikter overfor lærlinger som tas inn, fremgår blant annet av opplæringsloven § 4-4, og omfatter «å leggje til rette produksjonen og opplæringa slik at lærlingen ... kan nå måla i den fastsette læreplanen». Plikt til å forlenge den avtalte læreperioden ved avbrudd på grunn av langvarig sykdom hos lærlingen, følger imidlertid ikke hverken av denne eller andre bestemmelser i opplæringsloven.
- (26) Opplæringsloven § 4-5 krever skriftlig lærekontrakt mellom lærebedriften og lærlingen. Forskrift til opplæringsloven § 11-6 bestemmer at det skal «nyttast skjema fastsett av departementet». I standardformularets punkt 4 skal det oppgis de *datoer* læretiden starter og utløper, jf. også

Utdanningsdirektoratets veiledning 22. april 2008 punkt 4. Det heter dessuten i lærekontrakten punkt 7 første punktum:

«Kontrakten opphører ved læretidens slutt. Eventuelle endringer eller hevinger skjer etter bestemmelser i opplæringsloven § 4-6.»

- (27) Også de tilhørende arbeidsavtaler mellom lærebedrift og lærlinger er lagt opp slik at de løper mellom faste datoer, jf. til sammenligning arbeidsmiljøloven § 14-9 første ledd bokstav c og femte ledd første punktum. Opplæringsloven § 4-2 tredje ledd bestemmer dessuten at når «læretida etter kontrakten er over ... fell også arbeidsavtalen bort». Dette er gjentatt i lærekontraktens punkt 7 andre punktum. Bestemmelsen gjør det klart at ansettelsen er midlertidig, og at den er direkte koblet til «læretida etter kontrakten». I NOU 1995:18 til opplæringsloven gis det i punkt 32.3.11 uttrykk for at «bestemmelsen om at lærlingers arbeidsavtale opphører ved læretidens slutt, skal være absolutt». Jeg skyter inn at også forgjengeren til opplæringsloven - fagopplæringsloven 1980 - i § 17 andre punktum åpnet for slik midlertidig ansettelse av lærlinger, under forutsetning av at dette ble sagt uttrykkelig i lærekontrakten, jf. Ot.prp.nr.6 (1979-1980) side 40.
- (28) Lærekontrakten innebærer altså at læreperioden er avgrenset etter eksakte datoer, ikke ut fra et bestemt antall måneder eller år. Læretiden etter kontrakten er ikke knyttet til at lærlingen har gjennomført den opplæring i bedrift som er nødvendig for å kunne få fagbrev. Lærekontrakten har ikke egne bestemmelser om rett til forlengelse. I stedet vises det i punkt 7 til opplæringsloven § 4-6 om endring og heving.
- (29) Jeg har ikke funnet holdepunkter for at lærekontrakten - som i realiteten er en standardavtale fastsatt ved forskrift - likevel må tolkes slik at den gir rett til forlengelse ved avbrudd på grunn av langvarig sykdom. Ordlyden er - slik også lagmannsrettens flertall har understreket - helt klar.
- (30) Det er, etter mitt syn, også grunn til å utvise atskillig tilbakeholdenhet med utfylling av kontrakten her, ettersom det er en direkte sammenheng mellom kontraktens innretning og opplæringslovens system og de avveininger loven bygger på når det gjelder fordeling av ansvar og plikter: Som jeg har vist, er det nettopp i tråd med opplæringslovens og opplæringsforskriftens ordning at læretiden i kontrakten er tidsavgrenset med start- og sluttdato, med en parallell avgrensning av den underliggende avtalen om midlertidig ansettelse. Spørsmålet om endring og heving er dessuten særskilt regulert i opplæringsloven § 4-6, som det sågar er vist til i lærekontrakten. Denne bestemmelsen angir, detaljert og i prinsippet uttømmende, hva en lærling og lærebedrift kan avtale av endringer, og den stiller opp et generelt krav om at enhver endring skal godkjennes av fylkeskommunen. Det har da atskillig interesse at opplæringsloven § 4-6 - som innebærer at lærekontrakten og den underliggende arbeidsavtalen er unntatt fra stillingsvernsreglene i arbeidsmiljøloven - ikke sier noe om at lærlingen har en ensidig rett til forlengelse av læreavtalen ved langvarig sykdom. Jeg nevner for ordens skyld at den særskilte regelen om avbrudd av læretiden ved *permisjon* i § 4-6 sjuende ledd ikke har betydning for As sak.
- (31) Det jeg har sagt om sammenhengen mellom lærekontrakten og opplæringsloven og opplæringsforskriften, har ikke bare betydning for tolkningen av lærekontrakten. Lærekontraktens grunnlag og innretning tilsier dessuten at det i hvert fall ikke kan være mer enn et høyst begrenset rom for avtalesensur etter avtaleloven § 36, ettersom denne i realiteten ville gjelde loven og forskriften, snarere enn den konkrete avtalen. Det er, slik jeg ser dette, uansett på det rene at det ikke er grunnlag for å benytte avtaleloven § 36 i As sak. Jeg finner det også klart at anførselen om at St. Olavs Hospital HF har opptrådt kontraktsrettslig illojalt, ikke kan føre frem.
- (32) Dette leder frem til følgende oppsummering: Læreavtalen som A inngikk med St. Olavs Hospital HF, gjaldt for perioden fra 1. september 2010 til 31. august 2012. Den inneholdt ingen bestemmelse om rett til forlengelse ved langvarig sykdom. Læreavtalen falt derfor bort ved utgangen av august 2012. Det gjorde også den underliggende arbeidsavtalen, jf. opplæringsloven § 4-2 tredje ledd. Etter dette tidspunktet var ikke St. Olavs Hospital HF forpliktet etter avtalene. Det er heller ikke regler i opplæringsloven med tilhørende forskrifter som gir A krav på å få gjennomføre opplæringsdelen i bedrift hos St. Olavs Hospital HF, utover læretiden slik den er tidsavgrenset i lærekontrakten. Ansvar for å finne ny læreplass i en situasjon som den foreliggende, eller for å tilby fullføring av utdannelsen i skole, ligger etter loven hos fylkeskommunen.
- (33) Anken har ikke ført frem. Ut fra sakens velferdsmessige betydning for A, styrkeforholdet mellom partene og den interesse også St. Olavs Hospital HF har hatt i en avklaring, er jeg blitt stående ved

at partene bærer egne saks kostnader for alle instanser, jf. tvisteloven § 20-2 tredje ledd.

(34) Jeg stemmer for denne

dom:

1. Anken forkastes.
2. Saks kostnader tilkjennes ikke for noen instans.

(35) Dommer **Falch**: Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.

(36) Dommer **Kallerud**: Likeså.

(37) Dommer **Stabel**: Likeså.

(38) Justitiarius **Schei**: Likeså.

(39) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

dom:

1. Anken forkastes.
2. Saks kostnader tilkjennes ikke for noen instans.

PS 17/16 Ymse